

HET FRIESE VELD - SKIMEN YN IT FJILD

gesprek met Lubbert Boersma en Dick Goslinga

interview: Lysbeth de Jong

Dagelijks overbruggen wij met velen grote afstanden, onderweg naar onze eindbestemming, met auto of openbaar vervoer, soms een blik werpend op landschap en natuur, zonder tijd en aandacht voor de details. Twee mensen die zich wel richten op details zijn de amateur-natuurfotografen Lubbert Boersma en Dick Goslinga. Door een gesprek met hen besef ik, dat er nog heel wat te ontdekken valt in de eigen omgeving.

Dick is begonnen met portretfotografie van zijn kinderen, in zwart-wit. Tijdens de vakanties, die ze doorbrachten op Vlieland, maakte hij de gebruikelijke vakantiekiekjes. Vondsten tijdens strandwandelingen waren aanleiding tot het aanschaffen van de eerste natuurgidsen, omdat hij ook de namen wilde leren kennen van alles wat ze in de natuur tegenkwamen. Al snel ontstond de behoefte om vooral de details vast te leggen: individuele planten, vlinders enzovoorts. Van zwart-wit fotografie stapte Dick over op dia's. Dit had te maken met het feit dat dia's zich beter lenen voor presentatie aan groepen. Bovendien is diafotografie aanmerkelijk goedkoper dan kleurenfotografie. Dick heeft zo'n 300 dia's gemaakt van bloemen op Vlieland in verschillende bloeiseizoenen.

Lubbert had daarnaast andere bewegredenen om te gaan fotograferen. In het contact met andere natuurliefhebbers werd hij vaak niet geloofd, als hij vertelde dat hij een bepaalde vogel of plant had gezien die voor dat gebied bijzonder was. Daarom nam hij voortaan de camera mee om zijn waarnemingen vast te leggen, zodat hij kon bewijzen, dat het bewuste dier of plantje wel degelijk door hem was gesignaleerd.

"In het begin was het vooral het maken van een mooie foto, maar wanneer je langer in de natuur bezig bent, ga je

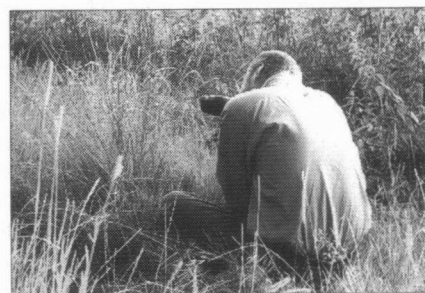
ook steeds meer op de onderlinge samenhang letten. Als je bepaalde vogels ziet, weet je dat de insecten waar zij van leven ook aanwezig moeten zijn", vertelt Dick. Lubbert had tien jaar geleden niet kunnen denken dat hij nog eens kevers zou fotograferen. Toch behoren ook bij hem nu insecten tot zijn onderwerpen. "Bij macrofotografie isoleren wij vaak een dier of een plant van het landschap, maar we realiseren ons natuurlijk wel, dat het een onderdeel is van het geheel", aldus Dick.

Hebben jullie een opleiding fotografie gevolgd?

Het meeste hebben ze zichzelf aangeleerd. Dick heeft in het verre verleden wel een korte cursus fotografie gevolgd, maar die was gericht op portretten. Zij zijn niet aangesloten bij een fotoclub, want er is in hun directe omgeving geen club die zich speciaal richt op natuurfotografie. Volgens Dick is de natuurfotograaf bovendien een 'einzelfganger' en houdt niet van groepsexcursies, omdat je je altijd moet aanpassen aan het tempo van de anderen.

Aan welke eisen moet de apparatuur voldoen om foto's van goede kwaliteit te kunnen maken. Volgen jullie de technische ontwikkelingen op de voet?

Voor natuurfotografie heb je een systeemcamera nodig met verwisselbare lenzen. Het maken van goede foto's hangt af van de persoon achter de camera. Met name de autofocuscamera komt in de natuurfotografie steeds meer in opmars. De snelheid van het autofocussysteem is de laatste jaren steeds beter geworden. Lubbert heeft er al één aangeschaft. Beiden gebruiken ze altijd een statief om bewegingsonscherpte uit te sluiten. Er wordt altijd gefotografeerd bij bestaand licht; een flitser wordt niet gebruikt. Geflitste foto's hebben iets onnatuurlijks, wat de

Dick Goslinga op zoek naar details
foto Lubbert Boersma

werkelijkheid tekort doet. Het mooiste licht heb je hier tot tien uur 's ochtends en na vier uur tot de zon onder gaat. Dat is de mooiste tijd om foto's te maken. Soms nemen ze schuientjes mee die ze ter plaatse opzetten, vooral bij het fotograferen van roofvogels zoals Buizerd, Kiekendief en Torenvalk. 's Winters hebben ze ook wel eens een schuient op het ijs gehad om watervogels als de Grote zaagbek, Smient, Meerkooit en Slobeend te fotograferen.

Beide mannen werken vooral met diafilm van 50 of 100 ASA. Van de meest geslaagde dia's worden afdrucken gemaakt. Je moet op de hoogte blijven van technische verbeteringen van films en toestellen, want de filmfabrikanten verbeteren hun films voortdurend.

Welke eigenschappen zijn belangrijk voor een goede natuurfotograaf?

Allereerst moet je veel geduld hebben en goed kijken. Je moet je verdiepen in je onderwerp; hoe is het gedrag van een dier, wanneer bloeit een bepaalde plant? "Heel spannend is", zegt Lubbert, "dat je soms bepaalde situaties bewust kunt creëren". Als voorbeeld noemt hij het plaatsen van een stok of een paal zodanig, dat je een bepaalde roofvogel laat plaatsnemen zó dat je storende elementen in de achtergrond elimineert. Vogels hebben een vast

Lubbert Boersma, plat voor Reuzenbovist
foto Dick Goslinga

patroon, als je die goed bestudeert en er de tijd voor neemt kun je ze in hun eigen omgeving manipuleren. Het is het geheel van factoren, dat de kwaliteit van de opnamen bepaalt: de camera, de lens, de gebruikte film en juist het oog van degene die de opname maakt. Meestal gooien ze meer dan de helft van gemaakte opnamen weg, omdat zijzelf steeds kritischer naar hun eigen werk kijken. "Als je bij het indrukken van de ontspanner al twijfelt, weet je bijna zeker, dat de op-

name zal tegenvallen", aldus Lubbert.

Heb je een bepaald doel of ideaal voor ogen, zoals het bewerkstelligen van natuurbewustzijn of het aan de kaak stellen van problemen?

Lubbert: "Ik streef ernaar om aan de hand van dia's de mensen te laten zien dat er, ondanks alle negatieve informatie over de natuur, nog veel mooie dingen te zien zijn en dat wij met zijn allen ons best moeten doen om dat te

behouden". Hij laat op dia-avonden vooral dia's zien die de schoonheid van plant of dier tonen qua vorm of kleur.

Dick maakt de foto's niet speciaal om misstanden aan te tonen, maar om het mooie te laten zien, mensen zich bewust te laten worden van de natuur in hun omgeving en vooral om mensen te leren kijken. "Laat mensen tien maal hetzelfde pad lopen met de opdracht te kijken en je zult zien dat ze meer gaan letten op de verscheidenheid en

DG

DG

LB

LB

elke keer andere dingen opmerken"

Ga je speciaal op pad om foto's te maken of hebben jullie altijd de camera bij je?

Meestal gaan ze speciaal op pad met het doel om bepaalde opnamen te maken. Als ze een keer onderweg zijn zonder camera, en ze zien iets, dat ze hadden willen fotograferen, is het balen dat de camera thuisligt. Tijdens dagtochtjes die ze maken, gaan hun partners vaak mee. Hun vrouwen zijn eraan gewend, dat hun eega's soms een half uur op dezelfde plaats willen blijven om iets te fotograferen. Ze halen dan hun boek uit de tas om al lezend de tijd door te brengen, wachtend tot de heren weer zover zijn om de tocht voort te zetten.

Hebben jullie speciale onderwerpen of fotografeer je alles in de natuur?

Er zijn twee stromingen te onderscheiden in de natuurfotografie. Eén die gericht is op speciale composities, effecten, kleuren enzovoorts. Daarnaast is er de documentaire, die zich op één soort richt en daar alles van vastlegt. Dick houdt zich met beide vormen bezig.

Lubbert: "Ik fotografeer alles wat aantrekkelijk is, qua kleur, vorm of compositie. Vanaf mei tot begin september voornamelijk vlinders en in de herfst vooral paddestoelen en trekvogels". "We volgen de loop van de seizoenen. We gaan ergens heen en zien wel wat we tegenkomen. Je weet al wel een beetje, wat je kunt verwachten, maar je stuit vaak ook op verrassende dingen" antwoordt Dick. "We doen weinig aan landschapsfotografie" zegt Lubbert. "Het landschap is hier te vlak, er is te weinig hoogteverschil om diepte aan de foto te geven. Wij kijken wel naar het werk van anderen en proberen te analyseren wat een foto aantrekkelijk maakt. Vaak heeft dat toch met hoogteverschillen te maken". Dick vult aan "Je moet ook leren zien, om de juiste compositie te kunnen maken. Neem bijvoorbeeld de foto's van Martin Kers. Ik probeer mij dan voor te stellen vanuit welke positie hij de foto gemaakt heeft, wat er aan het maken van de opname is voorafgegaan".

In welke omgeving werken jullie het meest, welke heeft de voorkeur en waarom?

Er wordt vooral veel gefotografeerd in hun eigen directe woonomgeving, rondom Gytsjerk, en verder in Friesland. Er zijn hier veel natuurgebieden die voor en na het broedseizoen vrij toegankelijk zijn. "Ook in de directe omgeving, bijvoorbeeld de Japmuiskolk, zie je altijd wel weer iets nieuws. Het stelt qua oppervlak nauwelijks iets voor, maar je komt er van alles tegen: reeën, buizerds, vlinders, noem maar op" vertelt Lubbert.

Dick zou het liefst naar gebieden gaan, waar hij nog nooit is geweest. Elk onbekend gebied heeft nieuwe aspecten. Schotland staat hoog op zijn verlanglijst. "Het landschap heeft er veel hoogteverschillen. Je kunt er vogels veel dichterbij benaderen zonder dat ze meteen op de vlucht slaan. Dat lijkt mij prachtig!" Lubbert zou graag de Galapagos-eilanden willen bezoeken. "Geen schuilhutten nodig, dieren blijven gewoon zitten, je hebt het gevoel dat je één bent met de natuur".

Een unieke ervaring voor Dick was, het op de foto zetten van een buizerd die zo'n zes meter van hem afzat. "Ik dacht dat hij zou wegvliegen zodra hij de sluiters zou horen, maar hij bleef gewoon zitten. Wanneer zo'n vogel voor je neerstrijkt, slaat je hart op hol, zo indrukwekkend is het, zo dichtbij". "Soms laat je dieren bewust je aanwezigheid opmerken", vertelt Lubbert. "Je weet van reeën dat, wanneer ze schrikken, ze eerst hun kop omhoogdoen en een ogenblik waakzaam blijven staan. Van dat moment kan je profiteren".

Is bekendheid met de biologie en ecologie van dieren en planten een vereiste voor deze hobby?

Lubbert: "Bij gerichte soorten-fotografie is het goed om er zoveel mogelijk van af te weten". Dat is nodig, omdat je moet weten waar en wanneer je bijvoorbeeld de dieren of planten kunt vinden en hoe ze zich gedragen. Vogels statisch fotograferen is niet bevredigend. Actiefoto's zijn mooier, maar dan moet je wel weten waar en wanneer een vogel iets doet. Het fotogra-

feren van bijvoorbeeld voedselzoekende of baltende vogels is moeilijk, maar het is wel heel spannend en er zit uitdaging in, vindt Dick.

Hebben jullie foto's waar je trots op bent, of waar je veel waarde aan hecht?

Voor beiden geldt dat het niet alleen gaat om het eindresultaat, maar ook om de beleving tijdens het fotograferen zelf. Het gaat om het gevoel dat jeervaart als je een unieke situatie in de natuur meemaakt. De mooiste foto's voor hen zelf zijn de foto's waar een emotionele binding mee is. Via een foto is wel een beeld over te brengen, maar het gevoel erachter vrijwel niet. En juist dat gevoel is het belangrijkste. Dick illustreert die gevoelsmatige beleving met één van zijn mooiste ervaringen. "Ik siet yn'e hjerst efter in hikke by de einekoai, it wie al skimerich, en ik hearde de guozzen oanfleanen kommen. It wiene swarte skimen, dy't krekt oer my hinne fleagen, ik hearde allinne it gegak fan'e fûgels en it lûd fan harren wjukken. Dat jo dêr midden yn sitte, dy sensaasje, dat is net te beskriuwen. Dat stikje lok dêr't jo samar yn sitte kinne, dat is net yn bylden te fetsjen".

Het interview vond plaats in de achtertuin van Lubbert. Tijdens het gesprek gebeurde er van alles om ons heen wat niet onopgemerkt bleef. Een witje op een lobelia, een kever die verdween in een mierennest. De camera kwam er niet aan te pas maar duidelijk is dat Lubbert en Dick nog lang niet uitgefotografeerd zijn. De omgeving is voortdurend aan verandering onderhevig, geen landschap blijft gelijk. Steeds meer natuurgebieden worden opengesteld voor publiek. Volgens Lubbert en Dick is dit ook noodzakelijk om mensen meer bij de natuur te betrekken. Geef mensen de mogelijkheid om van de natuur in hun eigen directe omgeving te genieten, laat zien wat er met hun geld gebeurt. Lubbert en Dick zullen de natuur op beeld voor ons blijven vastleggen, maar het werkelijke gevoel ervaar je pas wanneer je de natuur ingaat en de tijd neemt om te zien en te voelen.